

České a československé právní dějiny

Ladislav Vojáček

Poválečný vývoj státu a práva
(1945 – 1950)

Exkurs: Odboj za druhé světové války

- zahraniční
 - Polsko
 - Francie, Velká Británie: E. Beneš; prozatímní státní zřízení; dekretální pravomoc)
 - Moskva
- domácí (Obrana národa, PVVZ, komunisté)

Příprava a přijetí Košického vládního programu

- první přímý kontakt: E. Beneš v Moskvě (prosinec 1943)
- vlastní jednání: březen 1945 v Moskvě
- vyhlášení vládního programu: vláda Národní fronty Čechů a Slováků v Košicích (duben 1945)

Košický vládní program

1. význam SSSR při osvobození
+ vláda **Národní fronty Čechů a Slováků**
2. další postup ve válce
3. armáda
4. zahraniční politika
5. vnitřní politika (zejména národní výbory)
6. vztahy obou státních národů
+ slovenské orgány
7. Podkarpatská Rus
8. odsun Němců a Maďarů
9. potrestání válečných provinilců, ...
- 10.-13. hospodářské otázky
14. sociální politika
15. školství a kultura
16. proklamativní závěr



Národní fronta Čechů a Slováků (1)

- V českých zemích:
 - Komunistická strana Československa
 - Sociálně demokratická strana
 - Národně socialistická strana
 - Lidová strana

Národní fronta Čechů a Slováků (2)

■ Na Slovensku:

- Demokratická strana
- Komunistická strana Slovenska
- Strana práce (1946)
- Strana slobody (1946)

Košický vládní program

1. význam SSSR při osvobození
+ vláda Národní fronty Čechů a Slováků
2. další postup ve válce
3. armáda
4. zahraniční politika
5. vnitřní politika (zejména národní výbory)
6. **vztahy obou státních národů**
+ slovenské orgány
7. Podkarpatská Rus
8. odsun Němců a Maďarů
9. potrestání válečných provinilců, ...
- 10.-13. hospodářské otázky
14. sociální politika
15. školství a kultura
16. proklamativní závěr

Slovensko v Československu

- nař. SNR č. 1/1944 Zb. n. SNR, „o vykonávaní zákonodarnej, vládnej a výkonnej moci na Slovensku“ / nař. SNR č. 30/1945 Zb. n. SNR, o zákonodárné moci na Slovensku
 - **pražské dohody = vymezení kompetencí**
 - třetí dohoda = podstatné omezení kompetencí a samostatnosti
- = zpočátku fakticky (asymetrický) federativní stát, pak unitarizace

Košický vládní program

1. význam SSSR při osvobození
+ vláda Národní fronty Čechů a Slováků
2. další postup ve válce
3. armáda
4. zahraniční politika
5. vnitřní politika (zejména národní výbory)
6. vztahy obou státních národů
+ slovenské orgány
7. Podkarpatská Rus
8. odsun Němců a Maďarů
9. potrestání válečných provinilců, ...
- 10.-13. hospodářské otázky
14. sociální politika
15. školství a kultura
16. proklamativní závěr

Odsun Němců

- prosazoval jej zejm. domácí odboj
 - první fáze tzv. divoký odsun – s Němci bylo často krutě zacházeno
 - druhá fáze odsunu už probíhala pod mezinárodní kontrolou
- po skončení odsunu v republice asi 185 tisíc Němců (aktivní antifašisté, specialisté, smíšené rodiny)

Maďarská otázka

- a) zbavení státního občanství (repatriace)
- b) výměna obyvatel
- c) reslovakizace
- d) přesídlování do českých zemí

ZMOCNENEC

pre hojenie zúfrov maďarských
presťahovalcov v Československu

Fan
Peni

1946 / 1940
Jozef Kiskain, 1909
3. ul. no.

úrnik,
úrnik,

Bratislava - Petržalka

Igazolvány

Potvrdenie

Igazolom, hogy Ön szere-
pel a csehszlovák kormány
által a magyar kormányhoz
1. évi augusztus hó 26.-án
átnyújtott névjegyzékén,
amely a Magyarországra való
áttelepítésre a lakosságese-
re tárgyában létesült Egyez-
mény VIII. cikke alapján jelöl
ki magyar nemzetiségű szemé-
lyeket.

Potvrđujem Vam, že Vaše
meno sa nachádza na listine
presídliť sa majúcich osôb
maďarskej národnosti z ČSR
do Maďarska, zostavenej v
smysle VIII. článku Dohody
o výmene obyvateľstva, kto-
rú odovzdala čsl. vlada ma-
ďarskej vlade dňa 26. august
1946 t.r.

Magyar nyelvű letlmaszott :
Mag. Zmocnenc

A. Wagner

Pozsony, 1946. nov. 27.-én

Bratislava, dňa 27. nov. 1946

Bratislava, dňa 10. I. 1948.

Číslo: 213/1948

P. T.

Slovenská liga, ako národná organizácia poverená starostlivosťou o národnostne smiešané kraje Slovenska, od svojho vzniku hľadala spôsob navrátenia poblúdených a zavedených členov slovenského národa. Preto vyšla s návrhom akcie reslovakizačnej, ktorú vláda ČSR prijala. Tak Slovenská liga v národnom štáte Čechov a Slovákov, v ktorom občania neslovanských národností nemajú miesto, Vás zachránila a umožnila Vám návrat k národu, z ktorého pochádzate.

Aby Vaše zapojenie do národného celku slovenského išlo prirodzenou cestou, bez otrasov, prípadnej neistoty a neprijemností, Slovenská liga Vás volá za členov do svojich sborov. **STAŇTE SA ČLENOM SLOVENSKEJ LIGY!** V našom bratskom ligárskom kruhu chceme Vás nielen sblížiť so Slovákmí, zapojiť do slovenského kolektíva a pre-
vychovať, ale zaručiť Vám plnoprávnosť, istotu a ochranu v každom Vašom národnom, kultúrnom i hospodárskom podnikaní.

nom, kulturnom i hospodarskom podnikani.

Svojim členstvom v Slovenskej ligu nielen splatíte jej pomoc, ale aj verejne dokážete, že ste svoju reslovakizáciu mienili úprimne a vážne, čím zaistíte sebe i svojim spokojnú budúcnosť.

S rodáckym pozdravom:

A. Granatier, v. r.
predseda

J. Beča, v. r.
gen. tajomník

PRHLAŠKA

Podpísaný prihlasujem sa za člena Slovenskej ligy a odberateľa časopisu „Náš národ“.
Meno: Pavel Mesáreš povolanie st. policajt právnik
narodený (á) v Horný Bar dňa 31 mes. VII. roku 1877
národnosť rekslovak štát. prísl. českoslovens. nábož. rim. katol.
bydlisko, ulica Horný Bar zpos. pošta Horný Bar okres Dun. Streda

Pavel Mesáreš
podpis

Košický vládní program

1. význam SSSR při osvobození
+ vláda Národní fronty Čechů a Slováků
2. další postup ve válce
3. armáda
4. zahraniční politika
5. vnitřní politika (zejména národní výbory)
6. vztahy obou státních národů
+ slovenské orgány
7. Podkarpatská Rus
8. odsun Němců a Maďarů
9. potrestání válečných provinilců, ...
- 10.-13. hospodářské otázky
14. sociální politika
15. školství a kultura
16. proklamativní závěr

Retribuce

- = potrestání válečných provinilců, zrádců a kolaborantů
- retribuční dekrety (16, 17 a 138/1945 Sb.)
 - nař. SNR č. 33/1945 Zb. n. SNR
 - mimořádné lidové soudy
 - zákon č. 115/1946 Sb. o právnosti jednání souvisejícího s bojem o znovunabytí svobody ...;
 - 30. září až 28. října 1945
 - obdoba např. v Rakousku, Francii nebo Itálii





Košický vládní program

1. význam SSSR při osvobození
+ vláda Národní fronty Čechů a Slováků
2. další postup ve válce
3. armáda
4. zahraniční politika
5. vnitřní politika (zejména národní výbory)
6. vztahy obou státních národů
+ slovenské orgány
7. Podkarpatská Rus
8. odsun Němců a Maďarů
9. potrestání válečných provinilců, ...
- 10.-13. **hospodářské otázky**
14. sociální politika
15. školství a kultura
16. proklamativní závěr

Hospodářské otázky

- a) národní správa (5/1945 Sb. a 50/1945 Zb. n. SNR)
- b) konfiskace pozemkového majetku ...
- c) postavení klíčového průmyslu pod státní vedení (zejm. č. 100 – 103/1945)
- d) zajištění práce a výdělků
- e) obnova průmyslu a
- f) zajištění zemědělské výroby a postavení rolníků

Košický vládní program

1. význam SSSR při osvobození
+ vláda Národní fronty Čechů a Slováků
2. další postup ve válce
3. armáda
4. zahraniční politika
5. vnitřní politika (zejména národní výbory)
6. vztahy obou státních národů
+ slovenské orgány
7. Podkarpatská Rus
8. odsun Němců a Maďarů
9. potrestání válečných provinilců, ...
- 10.-13. hospodářské otázky
14. sociální politika
15. školství a kultura
16. proklamativní závěr

Hlavní úkoly PNS

- plnit funkce NS podle ústavy z roku 1920, zejm. zákonodárnou
- potvrdit ve funkci prezidenta
- provést **ratihabici** prezidentských dekretů (provedeno en bloc) a
- připravit volby do ÚNS

Volby v roce 1946

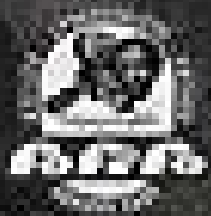
- všeobecné, rovné a přímé s tajným hlasováním
 - vítězi komunisté
 - na Slovensku Demokratická strana
- Budovatelský program
 - součástí dvouletý hospodářský plán

Další zákonodárny akty

- revize pozemkové reformy (1947)
- novela občanských soudních řádů 1947 (zejména „právo chudých“)
- sjednocení postihu protistátních TČ (1947)
- pracovní povinnost (1945)

Bezpečnostní aparát

- Revoluční gardy
- zrušeno četnictvo a policie
- vznik Sboru národní bezpečnosti
- Pohotovostní pluk 1 NB



Kubešův návrh ústavy

- prezident
- odborná úřednická složka národních výborů
- ignorování slovenské otázky
- spolkový stát složený ze tří zemí
- znárodnění ano, ale nemělo dále pokračovat
- majetková svoboda (stejná ochrana všem typům vlastnictví)
- Ústavní soud

Živnostenské NEDEĚLNÍ noviny

Číslo 20.

19. května 1946

CENA 2 Kčs

ZIVNOSTNÍCI A OBCHODNÍCI!

Občané svobodné lidově demokratické Československé republiky,

VOLTE KOMUNISTY!

protože nebýt tvůrčí práce komunistů, nebylo by Národní fronty, vládního programu, nebyl by tento vládní program důsledně prováděn a především

žádná jiná vláda bez komunistů

by nebyla vyhnala cizáky, Němce a Maďary ze zemí českých, nebyla by jim vzala banky, statky a půdu, továrny, živnosti, dílny a obchody, nebyla by vzala cizákům právo a výsady lupičsky kořistit z práce našeho lidu z našeho národního bohatství,

Komunisté a ži

Klement Gott

Dnes před volbami se opět objevuje ve zbrojnici některých stran starý strašák, že prý komunisté jsou nepřátelé živnostníků a obchodníků, že prý je chtějí »znaciona- lisovat«, »združstevnit«, »vyvlastnit« atd. Jenomže tento strašák je dnes již opravdu starý a vypelichaný. I naši živnostníci se o tom přesvědčili za rok existence nové republiky, v níž jsou komunisté nejvládnější

str
pro
vě
(
živ
pro
již
v
vo
sno
po
po
obj
výr
a r
ste
ho
lich
ma
a b
litic
jim

Republice
vice práce -
to je naše
agitace!

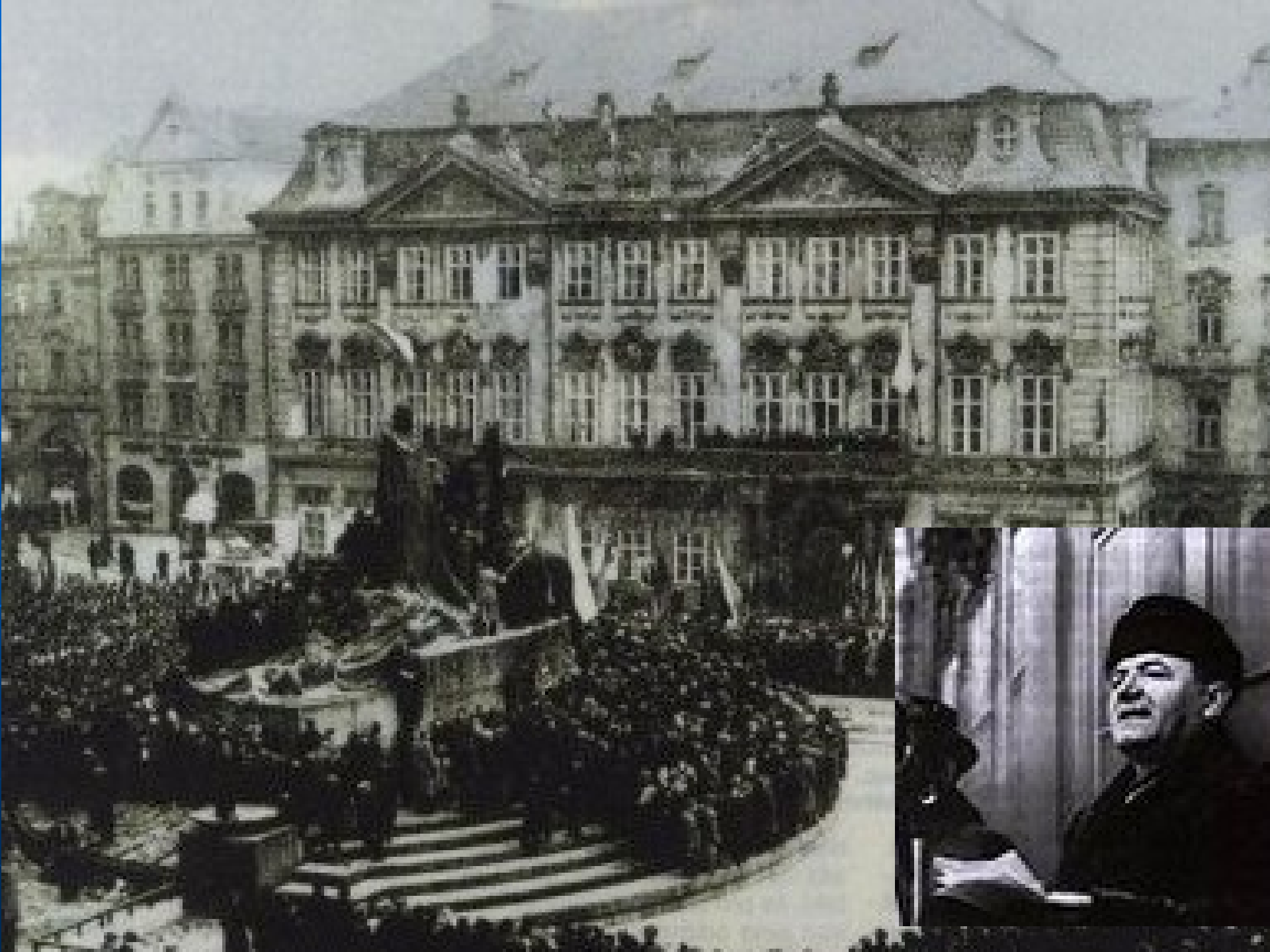




Představitel Československa při OSN Ján Papánek protestuje v březnu 1948 v Radě bezpečnosti OSN proti převzetí moci komunisty.

"Jako zástupce svrchovaného státu Československa předkládám tuto situaci, uvedenou v článku 34 Charty k pozornosti Radě Bezpečnosti a žádám její vyšetření, neboť byla porušena svoboda a nezávislost Československa, což může ohrozit mezinárodní mír a bezpečnost."

Výslednou rezoluci SSSR vetoval v květnu téhož roku.



Ústava z roku 1948

- Ústavní zákon č. 150/1948 Sb.:
 - úvodní preambule
 - 12 základních článků
 - deset kapitol
(= 178 paragrafů)

Preambule

- ČSR je lidovědemokratickou republikou
- v jednotném státě Čechů a Slováků je lid jediným zdrojem moci
- bude odstraněno vykořisťování člověka člověkem
- cílem veškerého usilování ve státě je vybudování socialismu

Základní články

- = charakteristika hlavních institucí politického a hospodářského zřízení
- = úvodní ustanovení k jednotlivým kapitolám:
 - o třídní podstatě ČSR
 - o její státní formě
 - o unitaritě státu a o řešení vztahů Čechů a Slováků
 - o svrchovanosti lidu
 - o rovnosti práv a povinností občanů
 - o základním poslání hospodářské soustavy (= ať slouží lidu)

Podrobná ustanovení ústavy

1. základní práva a povinnosti občanů
2. - 4. jednokomorové NS, prezident, vláda
5. slovenské národní orgány
6. národní výbory (krajské zřízení)
7. Soudy (zlidovění soudnictví)
8. hospodářské zřízení a vlastnické vztahy
9. všeobecná ustanovení o státním občanství, státním území a státních symbolech
10. závěrečná a přechodná ustanovení



Stalin



Antonín Zápotocký





Viliam Široký
1902 - 1971

Nejvýznamnější novelizace ústavy

- ú. z. č. 64/1952 Sb. o soudech a prokuratuře
- ú. z. č. 12/1954 Sb. o národních výborech
- ú. z. č. 33/1956 Sb. o slovenských národních orgánech